

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ В УКРАЇНІ

А н н о т а ц и я

В статье раскрыты основные компоненты профессиональной подготовки социальных педагогов. Необходимость учитывания при подготовке социальных педагогов личностных характеристик, формирование теоретических знаний и практических умений.

Україні притаманна своєрідність процесу становлення професії соціального педагога: визнання професії “соціального педагога” – це юридичне оформлення практики, теорії, історії нашого народу. У цьому полягає особлива складність соціальної ситуації, в якій формується професія соціального педагога в Україні, а значить і система підготовки відповідних фахівців.

У кожній країні і в Україні, зокрема, навчання повинно базуватися на власній концептуальній моделі. В процесі підготовки соціальних педагогів необхідно враховувати і опиратися на економічні та соціальні реформи; саме вони впливають на суть соціальної та соціально-педагогічної діяльності і на систему вимог, що пред’являтимуться до професійних працівників даних сфер.

Даною проблематикою займалися такі вчені, як А. Й. Капська, І. Міщик, С. Сисоева, Ю. Н. Галагузова, О. Г. Карпенко та ін.

Підготовка соціальних педагогів як окремий напрямок професійної освіти і професійної діяльності почала формувати на початку 1990-х років. У квітні 1991 року Постановою Держкомпраці СРСР кваліфікаційний довідник посад керівників, спеціалістів і службовців був поповнений кваліфікаційними характеристиками “соціальний педагог”, “спеціаліст з соціальної роботи” та “соціальний працівник”.

На даний час професійна підготовка фахівців соціальної сфери в Україні здійснюється у різних формах: очна, заочна, вечірня, екстернат, денна. Крім цього, професійна підготовка передбачає багаторівневий характер освіти: допрофесійна, професійна, післядипломна, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів.

На сьогодні в Україні виділяють такі рівні підготовки кадрів для соціальної сфери:

1. Допрофесійна підготовка, що здійснюється на курсах, у школах, ліцєях;
2. Навчання у середніх навчальних закладах дає можливість очолити відділення обслуговування на дому, відділення денного перебування, невідкладної соціальної допомоги;

3. Навчання у вищих закладах освіти. Вища професійна освіта в Україні має три ступені: бакалаврат (4 роки навчання), спеціаліст (5 років), магістратура (5 років). Останні після отримання диплому мають право займатися навчально-педагогічною та науково-дослідною роботою;

4. Перепідготовка і підвищення кваліфікації працюючих спеціалістів (система курсів, стажувань);

5. Підготовка науково-викладацьких кадрів. Існують Ради по захисту дисертацій з соціально-педагогічних проблем.

В Україні здійснюється розробка державних освітніх стандартів професійної освіти, розроблені освітньо-кваліфікаційні програми та освітньо-кваліфікаційні характеристики фахівців, навчально-методична документація, що забезпечує підготовку фахівців соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Діяльність соціального педагога вимагає від представників даної професії високої професійної компетентності, визнання і дотримання цінностей професійної діяльності, прагнення до самовдосконалення, творчості.

Відповідно при підготовці соціальних педагогів необхідно враховувати три компоненти, які і складають професійну модель підготовки соціальних педагогів. (рис. 1).

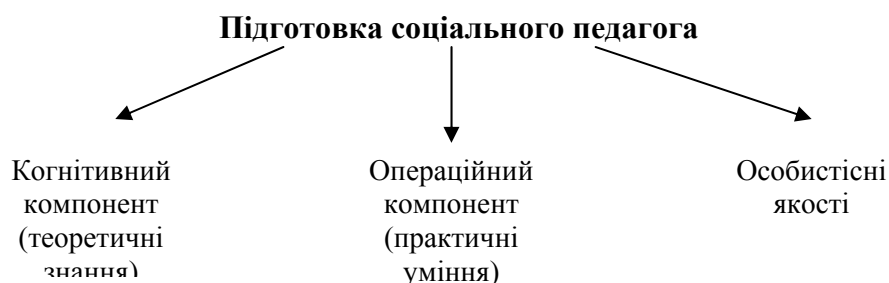

Рис. 1 Схема підготовки соціальних педагогів

Когнітивний компонент включає в себе теоретичні знання соціального педагога.

На думку Н. Ф. Басова, **професійні знання** – це знання теорії, історії соціальної роботи, соціальної психології, методики соціально-педагогічної діяльності та інших загальнопрофесійних та спеціальних дисциплін, що складають суть професії та визначені державним стандартом відповідної освіти [3, с. 48].

Маслова Н. Ф. професійні знання соціального педагога визначає в певній ієрархії:

– теоретико-методологічні (знання про людину як біосоціальну істоту, знання закономірностей взаємодії особистості та суспільства, соціальної поведінки та формування особистості; знання закономірностей виховання, навчання, розвитку особистості, вплив середовища на процес соціалізації особистості; цілі, принципи, зміст, методи, форми соціальної діяльності);

– методичні знання (знання основ методики, форм, методів, технологій соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення, в різних сферах мікросоціума, в різних соціальних інститутах);

– прикладні знання (знання способів, прийомів, видів соціальної допомоги дітям, сім'ям, знання системи навчально-виховних, оздоровчих, культурних форм соціально-педагогічної діяльності).

О. В. Безпалько до системи базових теоретичних знань соціального педагога відносить [1]: основи соціальної політики держави та соціально-правового захисту дітей та молоді; основ соціології, психології, педагогіки; основних закономірностей розвитку особистості;

Специфіки потреб та інтересів різних вікових груп дітей та молоді; специфіки роботи в різних мікросоціумах; особливостей діяльності з сім'єю, різними групами дітей та молоді; функції державних і недержавних організацій в системі соціально-педагогічної діяльності; способів психолого-педагогічної діагностики; сучасного стану і тенденцій розвитку дитячих та молодіжних об'єднань.

Ми вважаємо, що дана класифікація більш точно характеризує відповідні теоретичні знання, які повинні бути сформовані в студента під час навчання.

Всі знання реалізуються в практичній діяльності і безпосередньо пов'язані з професійними вміннями.

Операційний компонент включає в себе вміння соціального педагога.

Професійні вміння (Н. Ф. Басов) – здатність спеціаліста використовувати отримані професійні знання на практиці [3, с. 49].

В. М. Басова виділяє наступні групи умінь соціального педагога:

- гностичні (пошук, сприймання, відбір інформації);
- проектувальні (постановка цілей, завдань, прогнозування діяльності);
- конструктивні (підбір методів і засобів роботи);
- організаційні (створення умов, що стимулюють ціленаправлену зміну клієнта);
- комунікативні (контактність, спілкування, взаємовідносини);
- оціночні (сприймання та критичний аналіз дій суб'єктів соціально-педагогічного процесу);
- рефлексивні (самоаналіз своєї особистості, діяльності та спілкування) [2, с. 39-43].

Ми поділяємо думку Ю. Галагузової та до основних умінь відносимо такі як: аналітичні, комунікативні, організаторські, діагностичні, проектувальні, дидактичні.

Аналітичні уміння – теоретичний аналіз процесів, що відбуваються в соціумі, аналіз стану конкретної людини, проектування кінцевого результату соціально-педагогічної діяльності, аналіз отриманих результатів;

Комунікативні уміння – налагодження контакту з іншою людиною, індивідуальний підхід до людей з різними типами проблем, створення атмосфери дружелюбності і комфорту;

Організаційні уміння – спрямовані на забезпечення організації освітньої та практично-орієнтованої діяльності різних категорій громадян за різних соціокультурних умов;

Діагностичні уміння – дають можливість на основі вивчення особливостей клієнтів чи груп людей, суспільства, особистості дитини, соціуму ставити „соціально-педагогічний діагноз”; діагностувати проблеми та потреби;

Дидактичні – вміння передавати знання в процесі соціально-педагогічної діяльності;

Проектувальні – прогнозування у процесі вирішення проблем клієнта, прогнозування наслідків соціально-педагогічного впливу та розвитку клієнта [5, с. 28-29].

Так як діяльність соціального педагога безпосередньо пов'язана з роботою з людьми тому важливе місце в професійній підготовці мають особистісні якості майбутнього спеціаліста. На відміну від підготовки соціальних педагогів за кордоном в Україні не враховуються особистісні якості абітурієнта, що вступає на спеціальність “Соціальна педагогіка”.

Такі науковці як А. Й. Капська, В. Бочарова, О. В. Безпалько, Л. Міщик вважають одним із важливих компонентів успішної професійної діяльності – особистісні якості і риси фахівця, що мають відповідати загальноприйнятим у світі цінностям, які відображені у Кодексі етики соціального педагога.

Ю. Галагузова особистісні якості соціального педагога поділяє на такі чотири групи:

1) морально-етична група (любов до людей, гуманність, доброзичливість, співчутливість, альтруїзм, терпимість);

2) психологічні характеристики (хороша слухова та зорова пам'ять, стійкість і опірність до стресів, спостережливість);

3) психоаналітичні (самоконтроль, самооцінка, самокритичність, самовдосконалення, самооцінка, самоосвіта);

4) психолого-педагогічні (комунікабельність, емпатійність, толерантність, візуальність, красномовність, перцептивність, оптимізм) [5, с. 30].

Тому, виділивши особистісні якості соціального педагога, можна дійти висновку, що не кожна людина придатна до виконання соціально-педагогічної роботи.

Виходячи з вищесказаного, можна дійти висновку, що при підготовці соціальних педагогів повинні враховуватись три компоненти: когнітивний, операційний та особистісні якості, що в подальшому можуть визначати професіоналізм спеціаліста даної сфери. Від того, як будуть сформовані ці три компонента, буде залежати виконання професійних функцій та ролей соціального педагога.

Л і т е р а т у р а :

1. *Безпалько О. В.* Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: Навчальний посібник. – К.: Логос, 2003.
2. *Овчарова Р. В.* Справочная книга соціального педагога. – М., 2001. – С. 39-43.
3. Соціальний педагог: Введение в профессию: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Н. Ф. Басов, В. М. Басова, А. Н. Кравченко. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – С. 48-50.
4. Соціальна педагогіка / За заг. ред. А. Й. Капської.
5. Социальная педагогика: курс лекций / Под ред. М. А. Галагузовой. – М., 2000. – С. 28-30.
6. Социальная педагогика / Под.ред. В. А. Никитина. – М., 2000.

Капля А. М.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ МНС УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ КУРСАНТІВ

А н н о т а ц и я

В работе проанализированы место и роль социально-образовательного пространства высшего учебного заведения МНС Украины в процессе социализации курсантов.

Освітній простір ВНЗ є багатограним компонентом макросередовища. У ході дослідження його впливу на соціалізацію особистості можна вичленити дві групи актуальних проблем: перша група стосується проблематики функціонування освітнього простору ВНЗ як досить важливого інституту відтворення і розвитку культури суспільства. Виходячи з даної проблеми, ми вважаємо за доцільне сконцентрувати увагу на дослідженні змін у функціонуванні і розвитку соціуму, зокрема, тих елементів, які відіграють важливу роль у життєдіяльності студента (курсанта) і які повинні змістовно забезпечуватися системою вищої освіти; друга